13-62 151 14

pessa en un acte en vers

original

de

Tothom Té La Seva.

1048

V. Brosse Sangerman

1884.

Biblioteca Central Barcelona

tot hom te la seva

-

pessa en un acte
en vers original
de

Victor Brossa Sangerman

teatre Romea

1884.

Repartiment.

=

D.ª Rosa. Caterina Mirambell

Niteta. Carmen Parreño

Fernando. Hermenegildo Goula

Ricardo. Federich Fuentes

Joanet. M. Baró.

=

– La escena d'actualitat –

=

- Acte únich -

=

La escena representa lo taller d'unas societat de joves artistas: Telas y grupos per las parets, barrejats ab altres objectes propis del lloch: un caballet de pintor à la dreta, algunas cadiras y dos sillons; en tot ha de haberhi, cert lueso. Balcó à à l'esquerra y porta à la dreta, y al fondo, deixant veure aquesta, per sempre ser oberta, lo replà y portà del pis del devant.

Totas las indicacions presas desde 'l publich.—

=

=

Escena 8.ª

Ricardo y Fernando.

=

(Ricardo porta una corn al trau; está pintant ab tanta afició en lo cavallet que no ha vist á Fernando que vént

la mira de la porta

del fondo. Pausa.)

Ri.- (Aixó es, avuy ho acabo
y demà à posarhi march.)

(Per lo que pinta.)

Fer.- Be, molt be.

(Entra.)

Ric.- Ola Fernando.

Fer.- D'allí t'he estat contemplant.
Travalla, travalla, tonto;
vius com un desesperat.

(Fernando s'asenta

en un sillò.)

Deixa aquestas flors y escolta

Ric Ya ho dius tu, y l'estudiaré.

Ter.– Que has cregut arrivà á sabi;
ay fill meu, que 'n vas d'errat;
las llavors van acabarse
d'aquellas carbassas.

(Signanse 'l cap.)

Sabs;

y de Fortunys ja no 'n surten:
que 'n treuras de estudiar
si no hi ha ja res à apendre.

Nic.– Que vius tranquil.

Ter.– Que hi faràs...

Ni.– Y las tevas flors?

Ter.– Las mevas!

Nic.– Ahont son?

Ter.– Allí penjant.

(A la part.)

Per pintar jo no serveixo!
tu ja sabs si ho he probat;
vaig volguer copià aquells lliris
que 'm varen costar...

Nic.— Deu rals!

Fer.— Ple d'esperansas m'hi poso;
y pinta que pintaràs;
y quan va entrar la criada
á portarme l'esmorsar,
fins l'esmorsar feya durme..
y me diu pe'ls lliris—Ja, ja,
ni de debò...—Son... No ho diga,
be prou que 's veu; espinachs.—
Si no fuig corrent... Ni escolta.

(Fernando calla veyent que Ricardo no l'escolta. Ricardo á cada pincellada que dóna á la tela, se separa per ocurrer millor son trevall.)

Home, home; deixam estar.

(Atinant.)

Ahi tè, una fulla bonica

Ric- De qui es?

Fer- Te, del broquil... blanch.

(Vaja per xo no serveixo.)

No sè que hi trobin ab l'art.

(Ricardo pren una primer estudiada contemplant son

trevall.)

Sempre plens de tonterias

Nic.– Calla, calla.

(Misteri.)

Ter.– Bé, que hi ha?

Nic.– Ya ho tinch, ja ho tinch; que faltava

(Pinta.)

un tó clà en aquets morats.

Ter.– Y las trobat?

Nic.– Are, are.

aixó es.

(Mirant de lluny.)

Ter.– Qui estich descansat.

Sempre tenim unas cosas;

á la millò estém parats.

fitsa la vista en un puesto,
ab la boca oberta un pam
contemplant una branqueta,

(Ricardo Urgell
i pintor)

una fulla. - Ay, quin pardal!
Pardals si que podèn veuren,
perque 'n tenim molts al cap.
Ay, quin gitano! m'agrada;
quin picot mes ben plantat!
quina barba té aquell home!
aquell pobre, quin pedàs!
Als agradan unas cosas
que à mi may m'han agradat.
y quant se tracta de donas;

— Aquella no mes te 'l bras
bonich, en cambi aquell'altre
no mes te 'l cos ó be 'l cap:
ó una cama, en fi, á totas
hi troben un sis ó un as
y parlant tant y tant d'ellas
no sento que diguin may
lo mes bonich, de una dona.

Ric.— Lo mes bonich?

(Deixa de pintar.)

Fer.— Si, cabal.

lo mes bonich.

Ric.— No hi atino.

Fer.— Es... sabs qu'es?... Lo.. tot plegat.
Fèn com pich com los poetas.

(Ricardo pintas) -

Sembla que tractèu ab sants;
- Aquellas dents tant petitas,
aquells llabis de coral,
lo peuet - D' aquí no passan;
jo 'ls hagués de fer la part
y fos dona, que 'ls daria
sempre 'l peuet à mirar.
Pero per ço quant ne guaytan
alguna, no es lo peu, ca!
ja van per las pantorrillas
si pòden, van mes pe 'ls alts.
¿No es veritat ayçò? ¿M'ho negas?
Ric.- Acabas de predicar.
Mira aquestas flors y digas.

(Deixa de pintar.)

Ter_ Tant bè qu'estava assentat.

(S'aixeca.)

Ric_ Que me 'n dius d'aixó?

Ter_ M'agradan.

Ric_ Aquí.

(Signanthi.)

ab aquets tons torrats_
no't sembla que sols los falta
que fassin oló?

(Torna_ à pintar)

Ter_ Ja'n fan.

no la sents? de coló al oli.
(Olor de catre pintat

(Mentres d mi_

var pe'l balcó)

Que no surt que no surt ella
la dona que 'm ven, ja está.)
No han vingut encare 'ls altres?
Home, sabs qu'he reparat
que 'n no venint la flamenca
per modelo, no hi son may.
Pero tots veig qu'han fet festa!
Ric.- No n'hi ha cap: s'han engrescat...
son al Hotel Tibidabo.
Fer.- A inspirarse? Y viva l'art...
Ric.- Vingan bromas y tiberis
y no's cuydan d'estudiar,
cinch tiberis, en vuyt dias.
que tenim aixó llogat!

Fer.– Que 'm costan mes de vint duros

Ric.– Vas pagar per tots plegats.

Fer.– Qu' ho fes jo, fora 'l de menos

pero ells, entussiasmats...

Podrém mudà aquell lletrero

d'allí.

(Gira en la porta del fondo)

que diu: Centre d'art

y posarhi un que diga

Ric.– Que 't sembla?

(Per les flors que pinta)

Fer.– Bé, bé, formals:

pero 'ls demes... Y 'ls de barro?...

També ho vaig volguer copiar

y probant de fe una Venus
sabs qu'em va surti? un bernat
alló que'ls xicots hi jugan
y tirantho ho fan petar.

Ric.— Y aixó!

Ter.— Perquè al se acabada
d'un cop la vaig aixafar;
hauria aburrit las donas
si'm miro mes aquell drach.
hasta'm va surtir guerrella;
la vaig fè aixis, de costat.

(Imita la posició de la Venus. Se veu per la porta del fondo D. Rosa disputant si entra

ò no entra.)

Pst. quietut; ojo. faldillas.

(Adonantsen)

Nic.- Aquet pis qu' es per llogar...
tot lo dia hi ha aquet trafech;
com som devant per devant,
y veuhen la porta oberta,
Tothom entra á preguntar,
y entérals de la mestressa
ahont viu, dónals las claus,
si hi ha ayguа, en fi. amolinar.
que 't dich que ni estich cansat.

(Fernando va de l'un

cantó al altre desitjós

de véurerla.)

Fer.- No li puch veure la cara
potsé aquesta no entrarà.

Escena 2ª.

Fernando, Ricardo. Dª Rosa.

=

Ro.- Me diriań?...

(De la porta)

Fer.- Si, si; entri.

Ro.- Aquet pis d'aquí 'l devant?

Ric.- (Quin tipo per dolorosa.)

(Dª Rosa entra)

Fer.- (Y quina cara. Sant March.)

Ro.- ¿Farán lo favor de dirme, qui 'n cuyda, qui 'n te las claus?

(Fernando per indicació de Ricardo traugent las claus de demunt del caballet, las dona depressa á D.ª Rosa perqué se 'n vagi.)

Fer.- Nosaltres.

Ro.- Y 'l preu 'l saben?

Ric.- Divuyt duros.

Ro.- Molt be está.

Fer.- Vagi si vol á... mirarsel.

Ro.- Mil gracias.

(Anantsen)

Fer.- Visca molts anys

(Dª Rosa se'n va p'el fondo y 'ls fillets

al pis del devant.)

Escena 3ª

Fernando y Ricardo.

=

Fer.- Jo tinch por, vull anà à casa,

(Cridant.)

qu'he vist lo papo.

Ric.- Tòbal;

calla home, que pot sentirte.

Fer.- Si m'arribo à casar may.

y la meva dona 's torna
aixi, la faig arreglar.
Nic.- A tu no t' agrada, tonto,
no farás carrera ab l'art.
No has vist quin perfil de cara,
aquells ulls, la boca, 'l nas.
Yo li pogués fé 'l retrato.
Ter.- Vina, vina, 't vull polsar:
(Ho fá.)
Tu no estás bó.
Nic.- Una dóna
qu'es un tipo original,
á setze anys l'haguesses vista;
devia ser!..
Ter.- A setze anys!

ben segú qu'aquesta dona,
ca, no ha sigut jove may.

Ric.- Aquell dir la mantellina
tant estlenguida, 'l parlar.-

Fer.- Jeste donà una mirada;
ó si tant t'agrada, avant;
conquistala, fes'hi 'l Tenorio;
pots estar ben descansat
que no crech que á ningú tenti.

Ric.- (Si la pogués copiar.)
la miraré bé, quan torni.

Fer.- Tens rahó, m'hi fas pensá
que no la vull veure.

(Disposant ó anarsen
pel fondo)

Inspirat.

(Al ser á la porta, s' trata á Dª

Rosa que al tornali las

claus lo pren pe'l seu comp-

te que vulgarment se diu.)

Escena 4ª.

Fernando, Ricardo y Dª Rosa.

=

Ro_ Mil gracias y Deu los guart.

Permetim.

(A Fernando)

Ric_ (Y qu'es bonica!)

Ser.- (Y'estich fresch.) Vosté dirá.
Ric.- (Si d'entrete la copio.)

(Colocantse darrera l' caballet.)

Ro.- Lo pis lo trobo poch gran;
fassim lo favor de dirme;
sala y alcoba; al darrera;
una saleta al costat.

(Ricardo mira la mira cupiantla dissimuladament.)

Ric.- (Quina cara mes bufona!)
Ro.- Recibidor, pich; lo despaig
molt pich, darrera l'alcoba,
corredor, cuyna...

(Mentre 'l vers no indique lo contrari, Dª Rosa ha de estar de perfil á Ricardo.)

Fer- Si... ja...

Ro- Dos cuartos pichs.

Fer- (Serán pavos.)

(Qu'estrany no correntne cap.)

Ro- Fassim lo favor de dirme
vosté, si es que 'l puch llogar.
Oh, y 'ls mobles.

(Per Ricardo.)

(Ay, que mirá!)

A la pessa del devant
ni hi cabrian sis cadiras;
ahont fico l'armari grant?

Ni— (Are se m' gira d'esquena.)

Na— (Ay, quin modo de mirar!)

L'alcoba, bueno... aixi encare...

per l'alcoba tant se val;

are 'l menjadó...

Fer— (Fernando,

aixó 'm sembla que va llarch.)

Ni— (Are 's posa bé.)

Na— Y diguim,

que pot teni; uns trenta pams

en cuadro? la taula sola

que es rodona ja.. Es molt grant

figuris que va costarme

quaranta duros, y á baix...

Fer— (Ay ay, ay!!)

No.- Hi ha escultura,

Després, al pany del devant

fora pe 'l bufet.

Nic.- (Ya acabo.)

(Ve 'l retrato)

are se 'n torna à girar.).

No.- Sabria vosté que mira

aquell jóve.

(A Fernando.)

Fer.- Ca, se cà.

(Yo crech que li fa 'l retrato.).

Nic.- (Are, que be s'ha posat.)

No.- Sab vosté de que parlavam?

ja ho sé; que 'l bufet, no hi cab,

ni las cadiras.

Ser- (Paciencia.
tinch por que t' acabavàs.)
Ro- Despres...
Ser- Si, si; m' ho afiguro:
no m' ho diga no. (Malt llamp!)
Ro- Fássim lo favor de dirme.
Ser- Senyora favors no 'n faig:
y vagi à parlarho ab l' amo,
ó à la mestressa, es igual:
que jo d' aixó no me 'n cuydo.
Ro- Ja ho sé, pero...
Ri- (Está acabát.)
Vaig allí dintre á arreglarlo.
qu' aixó sembla que va llarch.)
Ser- (Quina dona mes pesada!)

lo recibido l'l despaig.—

Fer.— No hi cap res.

Ro.— Ca, ca!

Ric.— Adios.

(Ricardo se'n va per la dreta ab lo paper que li buitjava.)

Escena 5ª

=

Ro.— Si no fos que m'costa tant,
perque no puch puja escalas.

(Donando algunitas, camina de l'un cantó al

altre)

Ara visch en un pis quart;
miris, ven:

(Signant pe'l balcó)

allí, aquells testos

d'aquell pis.

(Fernando mira al

interior, allí ahont hi

ha Dª Rosa.)

Fer- D'aquí 'l devant?
Allí ahont hi ha clavellinas?
Ro- Sí senyor.
Fer- En lo pis quart?
Ro- Donchs visch allí.
Fer- (Es sa mare!

quina ganga!)

(Tot lo que en Fernando ha-
via aborriment se cambia
en ecsagerada amabilitat.)

Segui, segui.

(Acostantli un silló.)

senyora: dreta que hi fa?
tinga aquest silló.

Ro- Mil gracias.

(S'asenta.)

Ro- Donchs si, vivim are allà,
pero vindrà per la noya....

Fer- (Ella.)

Ro- Are surt.

(Mirant pe'l balcó.)

Ger- (Si, si, cabal.)

No- No li convé pujá escalas;
y no podém ferho.

Ger- (Ya, ja
aquet pis convé que'l lloguin.
que hi seré aprop.) Ben mirat,
d'inconvenient mai ne faltan;
per tot...

No- Si, aixó ja es veritat.

Ger- Y'l pujá esglahons figuris,
y haver d'arribá allí dalt,
y si son poca familia.

No- Som no mes que cinch, venrá
la noya, jo, la minyona,
un germá meu y'l criat.

Fer.- Donchs no s'hi pensi, senyora,
fet y fet se 'l quedarán,
perque de puesto 'ls ne sobra,
y axò de pujar tant alt.-
No.- Si senyor y tant que 'm canso.
figuris... venvá, venvá;
ja li puch di ab confiansa:
no 'ns convé, no, 'l viure allà
los vehins son ordinaris.
Fer.- (Caram ja es casualitat
se tots empleats d' Agencia.)
No.- Son m' enten, del poble baix.
y aqui, sent la casa nova.
Fer.- Nova, que s'está acabant.
No.- Y sent de mes preu 'ls pisos.

hi haurà vehins mes com cal.

Ser- Oh aquí si, si senyora...

Ro- Permetim; à més, allà

sent los vehins com li deya.

La noya, que m'està mal

alabarla, perque es filla;

es molt fineta, y no escau

à una noya com es ella

viure allí; y m' ha parlat

ella mateixa, pobreta,

per llogà aquet pis.

Ser- (Avant.)

Ro- Y jo en res vull contrariarla:

Com sufreix tant ella allà.

Es escritora, fa versos;

y versos en castellà;
lo català, es ordinari.
per fer versos. Ella'l fa
mes bonichs. Allí escribia.
es un dirli, à vostè, sab,
una carta al qu'ella estima,
que ab la capa... aixi... del... art.
era d'amor.

Fer_ (¡Una carta!)

(Queda meditant.)

No_ No se perquè, mes que hi fa,
com escriu tant bè, escriu sempre
quasi per gust.

Fer_ (Es casual!)

No_ Es dir per gust, jo se qu'ella

te... vostè deu pensar
qui'm conta aquesta senyora.

Fer.- Oh, no, senyora, aixó may;
m'agrada molt la conversa.-

Ro.- Permetim: al fi y al cap
una mare tot ho troba;
aixis es que jo he trobat
qu'estima á un artista.

Fer.- Estima?

Ro.- Permetim...

Fer.- Y'l nom, no'l sab?

Ro.- Oh, es que'l nom no'l sab encare.

Fer.- (Quina ditxa tinch mes gran.)
Y vostè, sab si l'estima?

Ro.- Que diu, que diu sant cristiá.

está boja, enamorada...

Ter.- (Baja soch jo, está ben clar.)

(Llegint cap.)

no 'n sab lo nom... una carta

castellana sobre l'art...

ja 's veya qu' aquella carta

no era sols per preguntar...)

No.- Son oncle 'm renya á vegadas

perque 'm renya? ho sab, ho sab?

Ter.- Potser...

No.- Permetim, permetim;

diu, que no puch comportar

qu'escriga cartas á joves.

Ter.- (Aixó quasi be es veritat.)

No.- Pero jo no vull renyarla

Ella ho fa, sab perque ho fa,
perque sab molt mes la noya,
que l'oncle y jo tots plegats;
à casa, ella es la que mana,
lo qu'ella vol sempre 's fa.

(Pausa.)

Me'n vaig que dono molestia.

Ser.- Cá, no senyora, aixó may.
molestar vosté? no hó diga.
segui, segui!

No.- No qu'es tart.
Y las claus?

Ser.- Ya pot guardarlas.

No.- Lo pis, se pot dir llogat.
Lo vindré à veure ab la noya.

Ab lo seu permis me'n vaig.
Dispensi.

Fer. No res senyora.

Na. Que ho passi bé.

(Se'n va pe'l fondo.)

Escena 6ª.

Fernando.

=

Es la mamà:
y la carta que vaig rebre,
y encare no he contestat,
era d'ella. Preguntava...
per fé un llibre sobre d'art...

per ço la vritat, ja 's veya
que 'm buscava. Mes pensá
qu' era d'ella; de la nena
del balcó d'aquí devant.
Per ella, jo so entre mitj vostre
per ella, jo 'm vaig ficar.
á soci aquí, á fer l'artista;
que ó sino... no 'm casseu pas,
pero quan van ensenyarme
aquet pis, jo vaig mirar,
cap allí, vaig veure á n' ella,
per tot te dirço, ja estás;
d' aiço ja fa avuy... vuit dias
(Recordantho)
just, vuit, vuit, era 'l dimars

primer del mes, vam llogarlo à últim del mes passat.

Escena 4ª.

Fernando y Joanet.

=

(Joanet entra depressa à tornasen desseguida.)

Joa.- Tinga, tinga.

(Dòna à Fernando una carta que porta à la mà.)

Fer.- Carta d'ella.

Joa- Al moment qu'anava entrar
hi havia la senyora
si m'hagués vist...

(Allargant la mà)

Fer- (Si, cabal.)

Joa- Vaig depressa.

(Acostantshi més)

Fer- Que no't renyin.

Joa- Si no vol res més me'n vaig.

Fer- Ah, te, ti.

Joa- (Adonantsen)

Un altre duro!

Aquet ja fa dos.

(Se'n va.)

Fer- Ja ja.

(Disposat à obrir la carta)

Escena 8ª

Fernando aviat Ricardo.

=

Fer.— Carta d'ella, carta d'ella:
fins fa oló.

(la llegeix)

Y es datinat.

(Mirant la porta de
la dreta.)

De 'n Ricardo que no ho vegi.

(Entra 'n Ricardo)

Y'l retrato que ja está?

Ni- Que't creus qu'es bufá y sí ampollas
tinch quatre tochs principals.

Fer- Maniatich, maniatich.

Ni- Ni t'escolto, no'n faig cás;
tú, no sents com un artista,
tu... ba! no't vull sofocar
no'm busquis lo cos y deixam

(Pausa. Fernando
's mira la carta de nou
avant dintr de llegir
el.)

Fer- (Obtinant)
Ah! y mira qu'et sé un turbant,
que te'l daván molt barato.

Ric. — Un turbant?

(Pausa.)

Ser. — Si, si.

Ric. — Quan val?

Ser. — No ho sé, noy; podrás fer moros

què es de moda.

Ric. — Moros - ay;

com en Fortuny y en Gerome..

seré un artista acabat.

Pintar moros! pintar moros!

Ser. — Moros de cuyna?

Ric. — Tabal.

Qui té'l turbant?

Ser. — Lo drapayre.

En Pau del carrer mes-baix.

Fer.— Si, home si; y té uns tapissos

Ri.— Molt antichs. ¿Oy? que serán

del sigle tretze?

Fer.— Del dotze.

Ri.— Be; del dotze y mitj; ja está:

son del dotze y mitj, sens dubte.

Fer.— Y fins, si te'ls vols quedar

té uns ossos d'aquesta forma:

(Signantlos.)

ja tots negres y escurats.

Ric.— Has vist si eran de costella?

Fer.— De llonsa eran. (Cap cigrany!)

Ric.— Ossos vells aniré á veurels

(De quin animal serán?)

Si 'l turbant fós ben barato

farè un moro aixi, estirat
y 'l titularè: Otelo:
Lo goig que 'm donas no sabs.

Fer.- Ves y compraho desseguida.

(Fernando li buscan
'l barret perque se 'n vaji)

Ric.- No, no! qu' are aixi engrescat
me 'n farian pagá 'l doble;
de primé 'n vull sossegar.

Fer.- (Qué dirá ella ab la carta.)

Ric.- (Quan ella 'm veurà firmat
al peu del cuadro: Ricardo
Collet, ab quin goig dirá:

- Yo d'aquet ne soch l'esposa
me vaig ben enamorar;

cinch dias que la conech,
sols ab signes hem parlat...
Quan ella vindrá 'l retrato,
que al quarto, d'amagat faig.)

Fer.– (Ya acabo la paciencia)

Ric.– (Quina alegria 'm va dar.
ahí 'l porter quan va dirme
que feya versos.)

Fer.– Que fas?
qu' estudias per fe 'l moro?

Ric.– (Francament, qu'es está tocat.)
(Quin goig que farán las lletras
apoyantse ab bras de l art.)

Fer.– (Quin patir, ab aquet rato
crech que m' hi tornat mes flach.)

(Tocantse la escena. Ricardo s'assenta al molta calma, y 's treu un boci de cigarro de la butxaca. Fernando està impacient.)

(Dissimulem.)

(Dominantse)

Ric.— Dom un misto.

Fer.— Un misto vols? Ara 'l vay.

(Dantli.)

Ric.— Per fumarme aquet mitj puro que 'm trobo d'ahí á sopar.

(Ricardo després d'haber encès la punta de cigarro apaga 'l misto y se 'l guarda

la butxaca.)

Fer.- Té home; fumat un puro.

(Dantli.)

Ric.- No'l vull, no'l vull.

Fer.- Té, te.

Ric.- Ca.

(Quedántsel. Ricardo després de vacilar fort s'adona que s'ha apagat la punta que fuma)

(Me dol deixarlo.) Fernando altre cop se m'ha apagat.

(Fernando ú mén tre ó quatre [illegible] llensa distret, per tots Ricardo 'l's vull després

d'haver entrat y se 'l's guarda.)

(Qui es bon amich en Fernando
en tot primer de pagar;
ja 's veu que no pot se artista,
nosaltres... no paguem may.)

Fer.— (Ell es lo mateix de sempre

(Veyent que vull les mistos.)

mes avaro, y mes escas...
No podré llegir la carta.)
No 't distreguis, qu' has d'anar
à cal drapayre.

Ric.— Ja hi penso;
mira, tot seguit hi vaig.

(Avantsem)

Pero, veus; m'entussiasmo.

y M.—

(Tornant.)

Fer.— Ya ho hauràn comprat.

Nic.— Si coneix que jo ho desitjo
m'ho farà pagar mes car.
(En fi, per l'art. be pot ferse
un sacrifici.) M'en vaig.

Escena 9.ª

Fernando.

=

Al fi la podré llegir

(Per la carta.)

lo sobre es en blanch, es clà.

(Ho mira.)

L'obro, veurèm que dirà.

(Obre.)

Estigas quietet aquí.

(Llegeix la carta
ab veu baixa, fins
quasi no entendres.)

„Esta mañana al taller...
á usted me conviene hablar..
vendré con mamá...."

(Parlant.)

La mar!

(Mitj llegint)

"que me atreva... del deber..."
Si, aquell final de tothom.

Una cita, aixís m'agrada;
sentiré d'una vegada
sa veu, y sabré 'l seu nom.
Are sí que 'm casaré:
ja es hora.

(Pretenció)

Pero una cosa,
lo fer versos, m'hi fa nosa;
pero es moda: jo ja sé
qu'aquesta moda es la peste.
contra la moda no 's pot
pas anarhi, ella ho pot tot,
sinó, diguin: á la festa,

(Al Publich)

ja tothom surt ab la llista

d'hont anirà à fer estada
que no valgui res d'entrada
y, ahont va?. à fer l'artista
à ca'n París: fa vergonya
lo sentí allí criticar
molts, que sabrian pintar
si's tractés de la cigonya.
Son. aquesta jovenalla

(Pe'ls socis del pis)

que... de parlarne ha après:
que l'artista que fa'l pes
se'ls mira rihent, y calla.
A la Rambla, als que acomoda
desprès, van à fè'l mussol;
y al carrer d'en Petrixol,

altre cop seguint la moda.
s'ha de comprá alguna cosa
à casa dels mallorquins;
tot per lluhí 'ls pastels fins
y 'l plech de color de rosa.
Passejar al mitj del dia
las postres, fá molt senyó;
jo he vist du dona y meló
quanta carga qui ho diria!
Y lo pitjor, sobre tot,
son aquells noys ab patillas,
que ab la ferum de... faldillas
van per tot fent lo... minot:
à San Jaume, à saludar
à totas las senyoretas;

á casa en Llibre, estaquetas
de dinar, fins á sopar;
al passadis dels sillons
del Liceo, á totas horas,
que quant entran las senyoras
han de passá á tumballons.

(Pausa)

La moda ho fa, tot aixó,
y als teatros 's veu mes;
tot ha de sé avuy, francés
y si no es francés, no es bó.
Brometas d'amor, embrollas;
y... vaja, si vols escriure,
has d'escriure per fer riure;
que 's fassin fer passigollas.

Fas seriós! vingan badalls,
tothom ne surt descontent;
saben lo gust de la gent

(Al públich.)

sarsuelas verdas, ab balls,
que 'l cancan no pot faltarhi
la...

(Aixecant la cama)

moral la ensenyan tota:
la Juanita y la Mascota
avuy ja es anà à rosari.
Y molts que van predicant
de virtut... preceptes bons,
son en ... certas funcions
à las filas del devant.

Hi ha vellots, y va de veras,
qu'aixó ho he vist mes d'un cop,
que.. per veureho mes de aprop,
se posan dos jochs d'ulleras.
I alguns d'ells per adobá
tant s'engrescan de la cosa,
que hasta'ls dinés'ls fan nosa
y a sa familia á captá.

(Pausa.)

Que m'ho prench á la valenta,
jo tant tronera; ¿tronera?
Vet-aquí un altre fatlera,
un altre moda dolenta.
Pero bé, que hi faré jo,
si las donas á dotzenas

venen, rossas y morenas,
vaja! si de tot coló.

(Al publich)

Yo era terrible, senyors
are no; no tingan po.
qu'he promés tornarme bo:
que m'he fet malbé de cors.
Si entressin á-poch-á-poch
ara las d'aquí al seu pit,
trobarian ja arrupit
un Cupido encenent foch.
Aquesta qu'are m'ha escrit
al veurem la vaig fletxar;
no han sentit? ja m'ha envi
una carta tot seguit.

Yo al veure un criat tant zuro
vení ab una carta aquí
y no donarla, es per mi
vaig dirli jo y, tè, tè un duro.

(Mirant lo rellotje)

Son las onze. Verge Santa!
Vaig à arreglarme, perquè..
y aquí quedarà sol: bè,
això ja es ca'n Pepanta.

(Al anarsen troba en Tomanet que li porta una carta)

=

Escena 10.ª

Fernando. Joanet.

=

Joa.— Carta, D. Fernando

(Dantli la carta.)

Fer.— Vinga.

Té.

(Donantli un duro.)

Joa.— Gracias

Fer.— (Y quies estrany!)

(Per la carta.— Se'n va.

Joanet segueix parlant

sol, creyentse que l'escol-

ta Fernando)

Joa.– He trobat lo seu company
prop de casa la Dominga;
i li donat una també;
desprès diràn si un butxina;
ha gosat dar, per propina
dos quartos.

(Gadorna qui é fora)

Ja es fora, bé.

Un duro;

(Mirantsel)

Cap al infern.

(Do'l fien al infern
del gat)

que al infern qui hi va, cuent.
Ja pots di oh ha caigut

qu'aquí tens castich etern.
Qu'ha corregut á fugi

(Per Fernando. Surt.
mira al balcó.)

Ya es baix al carré, ja gira...

(Mostrantse á una
Venus que hi ha de-
munt d'un moble.)

Apa, Joan, mira, mira.

(per la Venus.)

que ningú 't veu, es allí.
Ya, ja, ja, y qu'es bonica;
vaja, la vritat, m'engresca;
que la fan aná á la fresca:
aixi, aixi no hi ha trafica.

Porta una poma à la mà...

(Ymitant la posició de la Venus, se coloca un pich distant d'ella.)

que m'agrada d'aquí estant;
vaja no es estrany qu'Adan
se la arribés à menjà.

(Per la poma)

Potsè 'm condemnó? si m giró?
la tinch tant aixi à la vista...
cà, no no; ara so artista.
y com artista, la miro.
Ara esta volta primera
que la puch veure;

(Traspentla del lloch hont s'amaga)

Es fineta;

deu ser guix, estant ben feta

(Girantla)

del devant com del darrera.

=

Escena IIª

Joanet. Dª Rosa. Viteta.

=

(Dª Rosa no entra, Viteta sí)

Ro.- Ven los guart.

Vi.- (Hi ha en Joanet.)

(Adonantzen)

Entrèm.

Joa- (Ay!)

(Adonantsen d'ells.)

Ro- Vols di, vols di:

no habenthi ningú..

Ri- Si, si.

Joa- (Ya entran, faré 'l distret.)

(Espolsa la Vénus)

Ro- (No mi equivoco, no, estava...)

(Per Joanet.)

Qué fas aquí tant parat?

(Renyantlo.)

Joa- ¿He vist qu'estava espolsat,

aquet sant, y l'espolsava:

Ro- Vesten..

Joa (La cansó del enfadós.)

(Per D.ª Rosa)

Ri.– (Las cartas?

(A Joanet.)

Joa.– Ja están.)

(A Riteta.)

Ro.– Acaba.

Ri.– No té culpa, no esperava,
(Las ténen, tots dos?

(A Joanet.)

Joa.– Tots dos)

(A Riteta. Se'n va en Joanet. Riteta tranquilament s'assenta. y D.ª Rosa queda encara à la porta)

Ro.– Pero noya. Deu me'n guart

d'entrarhi; no, no;

Ri- Yo, si.

Ro- No es à casa nostre, aquí.

Ri- Aquí es lo temple del art.

Ro- Yo, no entro, no.

Ri- Perqué?

S'ha de ser despreocupat

Ro- Donchs entrém; tu ho has manat.

(Entra.)

Ri- Fa com lo tio vosté

(Aixecantx.)

qu'altre cop habém vengit;

sufreixo molt, jo ab aixó,

y... vegi qui té rahó,

Al veurem llegir m'ha dit:

Qu'es aquet llibre Riteta?—
prenèntmel— si qu'es galdós:
es l'historia d'aquells dos...—
Si, de Romeo y Julieta.

(Rosiró.)

—D'aquells dos que 's van matar
enamorats, va robarla...
Tant temps y encare se'n parla
ves si s'han fet bescantar.
no l'haurias de llegir
qu'aquestas obras fan mal,
Feu aquesta obra, immortal
à son autor Schaspeare.
Y m'ha dit clá y català,
fent al gran tragich agravi

qu'ell, no 'l tenia per sabi;
Com m'ho he pogut escoltà!

(Comich)

Y al dirli: _Com pot vostè
judicà 'l que no ha llegit;
mirantme de fit à fit
aixi ha contestat: _Molt bè.
Diltxos tempo, y quinas joyas.
avans callavan las noyas
y moixas sense dir rè,
quedavan com un anyell.
quant un vell las reprenia;
en lo meu temps... no succehia,
tenia rahó 'l mes vell;
de modas no 'n concixian

y d'ulleras, no 'n portavan
y may, quasi may, parlavan;
y de llibres no 'n llegian,
ó molt pochs, pero de pes,
ó sinó, — y ha dit — samarro;

(Estranyesa)

las vidas dels Sants, ó 'l Narro.
Simon de Nantua y res més;
y avuy aquesta feblera:
d'escriptura, poch, molt poch:
copiá 'ls goig de San Roch,
llista per la bugadera,
y fer mitja y no ganxet
Anar al aula una noya!..
y

(Marcant.)

per vostè tant cojoya
diu: - sa mare. li permet.
Que li diu vostè?

Ro.- Què't diré?

Ri.- Aixó aixi no pot seguir.
May, may me sabré mori.

(Commich.)

Al fi li he contestat....

(Ab serenitat.)

Ro.- Molt bé.

Ri.- Prou sermó, que no m' agrada.
Com pensèm tant diferent.

(Ab Rosa.)

jo soch jove, soch... lo vent

Ell es vell... aygua glassada.
(Quina idea, escriurá,
l'apunto, quina poesia.)

(Treu una cartereta
y hi escriu.)

No— (Torna á escriure! Tot lo dia
fá'l mateix: me fá pensá...)
Ni— (Ell no es aqui si'm sentis
hi estat molt inspirada...)
No— Vols venir d'una vegada:
ó no á mirarnos lo pis.

(Amabilitat)

Ni— (Mon cor sols parlarli anhela,
que hi vaig ó be'm quedo aqui)
Comensi de passá á obrí.

(Da Rosa no's decidirá pero ab la fé que li ella, encar que poch de grat ho fa. Se fica al pis del devant.)

(Quin amor mes de novela.)

=

Escena 12a

Riteta.

=

Ab l'escusa de tornar
lo medalló que m'ha enviat
com regalo, ell pe'l criat,
al fi li podré parlar;

com demanantli consells
si he pogut escriure. Bé,
perquè no podèm, perquè
parlar clar com ho fan ells.
si no's declara depressa
com puch ferho? Res m'acut...
ab enginys, prou n'he tingut
per compondre aquesta pessa.

(Desngalant la cintura)

y are potsé no'n tindria!
L'estreno farà furor;
La título: El bello amor.
Es un asunto del dia.
Ell diu: L estimo...-Ella ab gust
que voldria serli esposa,

pero son pare s'hi oposa,
Ell ho sent ab gran disgust...
ella vol ans que á l'amor
creure á cegas com á filla...
ell s'esgarrapa l'ermilla
y busca rahons al cor.
tracta á n'ella d'inconstant,
sua, treu lo mocadó,
anantsen murmura:- Oh!
y ella seguiria sumicant.
Hi ha enredo s'enfadan tots
la noya plora que plora;
lo final... tothom l'ignora.

(P. Soprat)

Despres de molts esbalots

y secrets, tot s'embolica;
s'enfada 'l metje ab sa filla,
fins que's escapi perilla-
lo promès. ella sumica.
lo metje ab son gran talent
l'ultim punt observa y proba
y al fi pensantho molt, troba
un recurs... lo casament.

No- Pero noya!

(Cridanten)

Ri- . Ell es aqui.

(Creyentse que es Ricardo.)

No- No trobas que no esta bé.

Ri- Ya vinch, ja vinch. [Tornaré

Bè tarda ell prou à venir.)

(Se sienta al pis del devant)

Escena 13ª.

Ricardo.

=

(Entra desesperat, llen-
sant lo barret.)

Quin desengany so un cobart
si per ço no 'm pego un tiro:
(Per la carta)
no per mi, no, sols suspiro
l'agravi que ha fet à l'art.

(Llegint)

« No espere nada de mi,
que en vano se llama artista »

(Parlant.)

Se m'ennuvola vista.

(Llegint)

"Es un..."

(Parlant)

No; no ho puch llegí...

(Llegint)

"No, de un imbecil será..."

(Parlant)

Esto es cargarme... mal fet.
Venhen que passa, distret
m'enfadava en castellá.

Que faig, me mato ó no 'm mato?
me 'n vejo, que faig, si ó no?

(obtinant.)

Quina idea, aixó es milló
vaig á esbotzarli 'l retrato.

(Entra decidit al quarto dreta sortint altre cop ab una tela pintada, qu'es lo retrato de Ritita.)

Tant que m'ha costat de fè,
quasi bè tot de memoria....

(Decidit.)

Allo dit y prou historia,
ingrata, si, ingrata, tè;

(L'esbotza)

y aquí de cara á tothom,

(Posa lo retrato al caballet, y'l caballet de cara á la porta del fondo. Pren un pincell brut de vermell.)

y ab coló de sanch escrit...

(Escribint á la tela.)

Ánima ingrata. Y mes petit,
sota de tot, lo meu nom.

(Inspira fort y llensa 'l pincell. Cornich)

Y á casa seva aniré
y ab la carta cara á cara,
si te mare, ó si te pare,

sabrán qui es ella.

(Mirant lo retrato)

Molt bé:

tant que sempre ella, amorosa,
als meus signos contestava
per provar si m'estimava,
ahí, m' tirá aquesta rosa

(La que porta à la solapa)

y avuy m'aboreix. Vé. aqui

(La posa al estrip de la tela)

quedat, que no't vull aprop.
Vaig al seu pis à da'l cop.
Un artista ho ha de fe aixi.

(Diu y vá.)

=

Escena 14ª.

Riteta.

=

(Riteta de la porta del fondo in-
cuntortil del pis del devant)

Ya es hora y no's veu ningú;
tot es sol, y qu'es 'estrany!

(Adonantse del re-
trato entra preci-
pitadament.)

Que veig! - es lo meu retrato!
Oh, si, si, y es estripat!
y aqui de cara á tothom,
Que es aixó? que passa? que hi há?

(Llegint lo que Ricardo hava
escrit à la tela)

« Anna ingrata— Ricardo. »
Quin nom, quin nom mes frappant.
Se diu Ricardo y'm deixa....

(Busca puesto per apo
yarse fins trobar un
sitló.)

tot me falta;

(Desvaneixentse.)

Ay! Ay! lo cap!...

(Càu desmayada al sitló
d'esquena á la porta del
fondo.)

=

Escena 15.ª

Riteta y Fernando.

=

(Fernando no ha de entrar fins que'ls versos ho indiquin)

Fer.— (Ahont anava en Ricardo
tot corrents, atolondrat,
que no ha volgut ni pararse.
ell mateix, potser... va, va;
haurà anat à ca'l Drapayre.

(Al quedarse à la porta mira repetidas vegadas pél forat del pany del pis del devant)

(Entra. Llugentla.)

Que veig, es ella! si es ella!
es clar com que jo he fet tart,
s'ha desmayat esperantme...
lo desitj... Pero, que faig.-
Com li diré....

(Al orella.)

Senyoreta,
soch jo, no respon, ca cá;
senyoreta, senyoreta.
si tingués potsé aygua-naf.
Are sembla que's bellúga.
Qu'es hermosa! quina má!
Quim... enteniment, Fernando,
qu'aiçó seria abusar:

(Decidit á besarli la mà.)

pero... va, va: un calavera
no ha de mostrarse cobart;
y allá và.

(Fentli petons á la mà)

un altre y un altre:
y qu' es hermosa!... Que faig?

Ri.— Ay!

Fer.— Se revifa un pich.

Ri.— Ay!

(Fernando l'aixeca y l'apoya al seus brassos.)

Fer.— Donchs la mateixa recepta.

(Fentli un altre petó)

que 's posa bò aqueix malalt

(Ricardo y Joanet à la part de fora de la porta del fondo.)

Ric.– (Que veig! Ella ab en Fernando!)

(Joanet obra 'l pis del devant. Surt D.a Rosa.))

Joa.– Veu com era aqui.

(A Ricardo.)

Ric.– Endavant.

(A D.a Rosa. Aquesta vol entrar y Ricardo l'atura perque 's convencin.)

Fer.– Senyoreta, es als meus brassos.– mon amor.

Ric.– Si... l'amor.– Ay.

que m'ha fet pati, Ricardo.

(Tornant en si.)

Fer– (Que dim, Ricardo!)

Ri– Vritat,

que... que...

(Adonantse qu'es Fernando)

Que veig es vostè;

Fugi, fugi.

Fer– Pero...

Ri– May.–

Escena última

Tots.

=

Ric– Miri, veu, vosté no ho creya;
dubtin are, ho dubtará?

(A Dª Rosa.)

Ro– Noya, noya!

(Reconvenintla)

Ric– Falsa, falsa
l'aborreixo.

(A Nitela.)

Nit– Ay, ay! mamá
no sé'l que'm passa.

Ro– Qu'has fet!
Diu que has portat enganyát
aquest jove? digas.

Nit (Yo are
m'hauria d'enmenenar.)

Ric.- (Ensenyantli la carta que ha rebut)

Es de vosté aquesta carta?

Nit.- (Que veig!)

(Queda pensativa)

Fer.- Prou dissimular.

ja te un regalo.-

No.- Permetim...

Fer.- Oh, y cartas: venràn venràn.

(Ensenyantlas)

Nit.- Joanet.

Joan.- (Atinant)

(Ay!) Senyoreta?

Nit.- (Ya entench tot, tot lo que hi ha!)

(A Joanet)

Aquella carta primera
á qui la vas entregar?

Joa.— A aquest senyor.

(A Fernando)

Rit.— Yo vaig dirte.

(Recordantli)

No sabent lo nom de cap...

Joa.— Al mes simpatich, va dirme,
y jo... no goso...

Fer.— Clá, clá.

Joa.— Per mi... ell... es... mes simpatich.

(Ritéta li indica que ja ha parlat prou y vegent que's disposa á continuar abaixe

la superioritat li ensenya

la porta.)

que jo... l'altre ('l trobo estrany.)

Fer— (Si. noy; jo donaba duros.

(A Joanet.)

Joa— Y aquell. fins m'ha demanat.

(A Fernando)

La propina de dos quartos;

diu, que no s'ha de pagar

una noticia dolenta.)

(Durant los últims

versos Nitetà y Nicano-

do han parlat amiga-

blement.)

Nic— Tot ho tinch entès.

(A Niteta)

Nit.— Venrà.

(A Ricardo)

Vol deixarme aquestas cartas?

(A Fernando)

Fer.— Si, senyora.

Ro.— (Que'n farà!)

Niteta ó treu la cartera, y ab llapis se disposa á escriure en la carta que ha rebut Ricardo)

Nit.— Fernando?

Ric.— Fernando Roca.

(A Nit.)

Nit.— "Fernando Roca"

(Escribint.)

(Quejá!).

Ro-

sit- Aquesta carta es la sèva

(Al Fernando)

y aquet medalló; y... en pau,

De regalos, no n' admeto,

per tornarlo aquí hi entrat.

(Marcat.)

Equivocant la primera.

(Per las cartas, las

té á la má)

totas las va equivocar:

y ell, per çò, ha rebut la seva.

(Pausa)

(Llegint)

Fer-

(Sopla qu' es fort.) Ja, ja.

(Carbassa, evant d'en Ricardo.)

Jo tant tranquil com avans.

(Fingit.— Rita li indica á sa mare que la seguexi.)

Rit.— Que ho passin bé.

(Per Ricardo)

(Com medita.)

(Disposada á anársen)

Ric.— Senyoreta.

(A Rit.)

Rit.— Prou n' hi ha.

Ric.— Sapiguent lo que l' estimo.—

Ri.— Ha dubtat de mi.—

Ric.— He dubtat!

pero perdoni, ho confesso;
vosté té talent, y sab,
que 'l perdó es propi dels sabis
y 'l seu element. Ja mes gran
vosté ave 's sacrifica.
vosté, m'estima, veritat.

(Arrodillantse.)

Nit.— (Que bè ho diu!) En fi 'l perdono

(Lo fa aixecar.)

(Es novelesch lo final.)

Ric.— L'estimo molt, molt...

Nit.— Ay. Màma.

(A D.ª Rosa)

Ro.— Que vols que 't diga... (và và.)

Nit.— Que diu!

Ro– Noya– tu mateixa:
quan tu ho fas sabs lo que't fas.

Nit– (Seré muller d'un artista!)

Ric– Viurém felissos, vritat.

(A Nit.)

Nit– Y'ls consells que demanava,

(Ensenyantli las cartas que habia rebut demanants)

per fé una obra sobre d'art...

Fer– Consells ray! si volgues quartos,
los consells, van abanal;
Quins tipos, bona parella:

(A Dª Rosa)

ella, ab lletras; ell ab art,
cada hu per lla hont l'enfila.

Biblioteca de Catalunya Barcelona

ella escribint, ell pintant,
vosté...

Ro.— Permetim Fernando...

Fer.— Si, vaja; (Pasarnejant.)
Y jo?...

(Llegint ab tristesa la carta)

Rit.— Vosté un calavera
molt pretenciós.

Fer.— Ba, que hi fá.
Y'ls rals que'm costa; fall-leras;
tothom té la seva.- Avant.

(Adelantantse al públich. Obstinant.)

Ahí de l'autor tinch un recado.

per vostès, com dirho?... clá:
aplaudeixin, son fatl-leras,
y ell, en vostès confiát,
com que Tothom tè la seva,
s'ha ficat aquesta al cap.

Hort.

Desbre 1881.

BIBLIOTECA CENTRAL BARCELONA